

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za slovenistiko

Karmen Ševerkar

Nove tvorjenke tipa e-, i- in m- v slovenskem jeziku

Diplomsko delo

Mentorica:izr. prof. dr. Andreja Žele

Univerzitetni študijski
program prve stopnje Slovenistika

Ljubljana, 2013

Izveček

Nove tvorjenke tipa e-, i- in m- v slovenskem jeziku

V diplomskem delu so obravnavane nove tvorjenke tipa e-, i- in m-, ki v slovenskem jeziku nastajajo skupaj z razvojem internetne in mobilne tehnologije. Te nove tvorjenke spadajo v besedotvorje s sistemsko nepredvidljivimi postopki oz. tako imenovano kratičnost. Predstavljene so najpogosteje uporabljene tvorjenke vseh treh tipov, doslej se jih je največ razvilo v e-tipu. Predponška obrazila e-, m- in i- so kratična poimenovanja za pridevnike elektronski, mobilni in internetni. Gradivo je črpano iz korpusa Fidaplus, ki je v nadaljevanju na kratko predstavljen. Omenjeni so tudi statistični podatki o uporabi interneta in mobilne telefonije v Sloveniji.

Ključne besede: nove tvorjenke, besedotvorje, korpus Fidaplus

Abstracts

New compounds of e-, i- and m- type in slovenian language

The diploma thesis examines a new type of compounds e-, i- and m-, which in Slovenian language formed along with the development of internet and mobile technologies. These new compounds fall within the word formation with systematicaly unpredictable procedures. Presented here are the most commonly used compounds of all three types, so far most have developed in the e-type. Prefixes e-, m- and i- are an acronym description of adjectives electronic, mobile and internet. Below is a brief overview of the material gathered from FidaPLUS corpus and some statistics on the use of Internet and mobile telephony in Slovenia.

Keywords: new compounds, word formation, FidaPLUS corpus

Kazalo vsebine

1 Uvod

V diplomskem delu bom predstavila nove tvorjenke v slovenskem jeziku, ki so posledica razvoja internetnih in mobilnih storitev ter komunikacij. Gre za tvorjenke tipa e-, i- in m-, ki jih Ada Vidovič Muha uvršča v kategorijo besedotvorja s sistemsko nepredvidljivimi postopki oz. kratičnost.

Zglede omenjenih tipov tvorjenk sem poiskala na korpusu Fidaplus, dopolnila pa sem jih s primeri iz vsakdanje rabe, torej iz besedil objavljenih na internetu. Na korpusu sem našla ogromno število zadetkov, vendar sem pri i- in m-tipu izluščila le ustrezne, pri e-tipu pa rav tako, le te sem nato zaradi obsežnosti razdelila še po pomenskih področjih. Nove tvorjenke so besedotvorno in pomenotvorno opredeljene. Pri besedotvornem delu so določena obrazila in besedotvorna podstava z določenimi morfemskimi mejami. Pomenotvorno so leksemi v veliki večini enopomenski, naveden pa je tudi njihov pomen.

Zaradi boljše razumljivosti diplomskega dela bom najprej na kratko predstavila korpus Fidaplus, kjer sem našla gradivo. Na kratko bom predstavila tudi spletno stran RIS (<http://www.ris.org/>) – Raba interneta v Sloveniji, ki vsebuje statistične podatki o rabi interneta v Sloveniji, saj se moje diplomsko delo v veliki meri navezuje na trenutno najvplivnejši medij – internet.

2 Korpus Fidaplus

Korpus Fidaplust je obsežna slovenska zbirka elektronskih besedil, saj obsega kar 621 000 000 besedil in je zato primerljiva z besedilnimi korpusi drugih jezikov. Vsebuje besedila nastala v slovenskem prostoru, objavljena v letih od 1999 do 2006. Korpus je namenjen raziskovanju sodobnega slovenskega jezika, vsebuje namreč tako časopisna in revijalna besedila kot leposlovje in strokovna besedila. Fidaplust je referenčni korpus, ki predstavlja jezik vsakdanje rabe. Korpus je prosto dostopen, torej ga lahko uporablja vsak, ki se vanj prijavi. Namenjen je namreč reševanju jezikovnih dilem, saj pri pravilni uporabi daje odgovore na mnoga jezikovna vprašanja. Vsebuje tudi priročnik o uporabi ter pogosta vprašanja in odgovore. V priročniku so predstavljeni različni načini iskanja in uporaba posebnih znakov, tako da je iskanje po korpusu precej enostavno. (Povzeto po www.fidaplust.net) Tudi gradivo mojega diplomskega dela temelji na besedilih iz korpusa Fidaplust.

3 Raba interneta v Sloveniji

Glavna tema diplomskega dela so nove tvorjenke v slovenskem jeziku, ki so se pojavile sorazmerno z razvojem računalniške in mobilne tehnologije. Tako kot razvoj tehnologije se povečuje tudi število novih e-, i- in m-tvorjenk, zato bom v nadaljevanju predstavila nekaj statističnih podatkov o uporabi interneta, ki so povzete po spletni strani RIS – raba interneta v Sloveniji. RIS je projekt Centra za metodologijo in informatiko, ki poteka od leta 1996 dalje in proučuje družboslovne vidike informacijske tehnologije - predvsem interneta. (Povzeto po: http://www.ris.org/c/278/O_projektu/)

3.1 Uporaba interneta

Veliko pove že podatek, da internet uporablja 70 % populacije, stare od 10 do 74 let (podatek za prvo četrtletje leta 2012), dostop do interneta pa je v istem obdobju imelo 74 % gospodinjstev v Sloveniji.

(Povzeto po: http://www.ris.org/db/26/9530/Novice/Svetovni_splet_/)

V raziskavi iz oktobra 2007 pa je internet uporabljalo 63 % Slovencev, starih od 10 do 75 let. (Povzeto po: <http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=8722&parent=13>)

3.2 Uporaba mobilne telefonije

V prvem četrtletju leta 2012 je promet na področju mobilne telefonije znašal skoraj 960 milijonov minut, kar je za 3 % več kot v istem obdobju prejšnjega leta. V istem obdobju je bilo poslanih 427 milijonov SMS sporočil, kar je za 21 % več kot v istem obdobju leta 2011. (Povzeto po: <http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9681&parent=26&p1=276&p2=285&p3=1354&p4=1351&p4=1359&id=1359>)

4 E-tvorjenke

E-tvorjenke so najbolj razširjena skupina obravnavanih skupin tvorjenk. Predponsko obrazilo e- je kratično poimenovanje za elektronsko. Z iskalnim nizom e{-}¹ sem na Fidiplus našla 57816 zadetkov, med njimi so bili tudi neustrezni. Izmed ustreznih zadetkov sem zbrala kar 268 primerov ustrezne rabe, ki sem jih razdelila v deset kategorij. Iz vsake kategorije bom predstavila eno novo tvorjenko.

4.1 Tvorjenke s področja elektronske komunikacije

Najbolj pogosta skupina e-tvorjenk so zagotovo tvorjenke, povezane z elektronsko komunikacijo oz. sporočanjem. Izpostavila bi tvorjenko **e-sporočilo**, ki je danes pogosto uporabljena. Besedotvorno lahko e- opredelimo kot predponsko obrazilo ter s-poroči-l-o kot besedotvorno podstavo. Pomenotvorno gre za enopomenski leksem s pomenom: elektronsko sporočilo. Na korpusu Fidaplus sem z iskalnim nizom e{-}sporočilo našla 75 zadetkov. Primer: *»E-sporočila so zelo razširjena, priljubljena in učinkovita oblika komuniciranja. Bralca naslovimo neposredno, naše sporočilo prejme v trenutku, ki ga sami določimo, besedilo lahko primerno oblikujemo in prilagodimo posameznim ciljnim skupinam glede na njihove potrebe, zanimanja, želje in dosedanje aktivnosti.«*

¹ Iskanje z {-} pomeni, da besedilo vsebuje določeno ločilo, v tem primeru vezaj.

(<http://www.komunikat.si/2011/01/pisanje-besedil/>) V to skupino štejemo še druge tvorjenke s sorodnim pomenom: e-pošta, e-pismo, e-naslov, ipd., ki jih v nalogi ne bom posebej obravnavala.

4.2 Tvorjenke s področja spletnega trgovanja

Naslednja tvorjenka, ki je pogosto v uporabi, je **e-trgovina**, ki jo lahko uvrstimo v skupino spletnega trgovanja in nakupovanja, kamor lahko vključimo tudi e-trgovanje, e-nakupovanje, e-nakup, e-tržnica, e-poslovanje. Omenjeni leksem je enopomenski in pomeni: elektronska oz. spletna trgovina. Tudi tu je e- predponsko obrazilo, trg-o-vin-a pa besedotvorna podstava. Na korpusu Fidaplus sem za omenjeno tvorjenko (iskalni niz: e{-}trgovina) našla 142 zadetkov. Primer rabe: *»Splošni pogoji poslovanja e-trgovine so sestavni del Splošnih pogojev poslovanja in uporabe storitev družbe IZI mobil, d.d.«* (<http://www.izimobil.si/Poslovanje-e-trgovine/Splo-ni-pogoji-poslovanja-e-trgovine>)

4.3 Tvorjenke s področja spletnega bančništva

Naslednja skupina novih e-tvorjenk, so tvorjenke s področja spletnega bančništva, ki so prav tako zelo pogosto uporabljene. V to skupino štejemo: e-bančništvo, e-račun, e-položnica, e-poslovanje, e-banka, e-borza. V tej skupini bom izpostavila tvorjenko **e-bančništvo**. Je enopomenski leksem s pomenom elektronsko oz. spletno bančništvo. Predponsko obrazilo je e-, besedotvorna podstava pa banč-ništ-v-o. Z iskalnim nizom e{-}bančništvo sem na Fidiplus našla kar 236 zadetkov. Primer rabe omenjenega leksema v besedilu: *»E-bančništvo se je v zadnjem desetletju izkazalo za eno najbolj dobičkonosnih spletnih storitev. Glede na vedno večjo ponudbo storitev preko spleta, je za ponudnike ključnega pomena pridobitev kakovostne splošne slike o panogi.«* (http://www.ris.org/db/13/9754/RIS_poro%C4%8Dila/E-ban%C4%8Dni%C5%A1tvo_2009/?&cat=705&p1=276&p2=285&p3=1318&p4=1357&id=1357)

4.4 Tvorjenke s področja spletnih obrazcev

Elektronski obrazci so naslednja obravnavana skupina. Sem spadajo: e-obrazec, e-dokument, e-dobavnica, e-naročilnica, e-naročilo, e-vstopnica, e-dohodnina, e-uprava, e-certifikat, e-nalog ipd. Podrobneje sem obravnavala leksem **e-uprava**, ki je prav tako enopomenski. Njegov pomen je elektronska, spletna uprava. Z iskalnim nizom e{-}uprava sem na korpusu Fidaplus našla 245 zadetkov. Besedotvorna podstava izbrane tvorjenke je u-prav-a, medtem ko je e- predponsko obrazilo. Primer iz rabe na spletu: *»Evropska komisija je objavila poročilo primerjalne ocene e-uprave za leto 2013 katero je pokazalo, da skoraj polovica državljanov EU (46 %) prek spleta išče zaposlitev, obišče javno knjižnico, vloži davčno napoved, prijavi rojstvo, zaprosi za potni list ali uporablja druge storitve e-uprave.«* (<http://europedirect.pina.si/index.php/sl/component/content/article/629-e-uprava-se-izboljuje-vendar-dravljani-elijo-ve.html>)

4.5 Tvorjenke s področja elektronskih časnikov in knjig

Naslednja skupina novega besedja je s področja elektronskih časnikov in knjig. V to skupino sem uvrstila: e-revija, e-časopis, e-časnik, e-izdaja, e-knjiga, e-dnevnik, e-priročnik, e-roman, e-magazin, e-katalog. Pogosto uporabljena tvorjenka iz te skupine je zagotovo **e-knjiga**, čeprav sem v korpusu Fidaplus z iskalnim nizom e{-}knjiga našla le 37 zadetkov. Pomen leksema je jasen, pomeni seveda elektronsko, spletno knjigo. Je tvorjenka z besedotvorno podstavo knjig-a in predponskim obrazilom e-. Primer iz spleta: *»Potem ko e-knjigo plačamo, se ta avtomatično prestavi na »domačo« knjižno polico vsakega uporabnika. Sistem namreč deluje tako, da v e-knjigarni z registracijo dobimo svojo knjižno polico, na katero se nalagajo vse kupljene knjige.«* (<http://www.mladinska.com/knjige/e-knjige>)

4.6 Tvorjenke s področja izobraževanja

Tudi izobraževanje se počasi seli v dobo elektronskih medijev, s tem pa narašča tudi število tvorjenk, povezanih z njim. Te so: e-izobraževanje, e-šola, e-redovalnica, e-znanje, e-učilnica, e-univerza, e-učbenik, e-seminar, e-fakulteta. Izbran leksem iz te skupine je **e-šola**, ki pomeni elektronsko obliko šolanja. Z iskalnim nizom e{-}šola sem na korpusu Fidaplus našla 167 zadetkov. Besedotvorna podstava je šol-a, predponsko obrazilo pa e-. Tudi ta leksem je enopomenski. Primer iz vsakdanje rabe: *»E-šola omogoča slušateljem LU Rogaška Slatina,*

prijavo na izpit, dostop do e-gradiv ter pregled rezultatov posameznih izpitnih rokov.»
(http://www.lu-rogaska.si/350/E_sola.aspx)

4.7 Tvorjenke s področja poklicev in poimenovanj za osebe

Naslednja skupina tvorjenk so nove tvorjenke, ki poimenujejo elektronsko različico različnih poklicev in poimenovanj za osebe. To so: e-strokovnjak, e-igralec, e-kupec, e-kmet, e-mentor, e-prijatelj, e-novinar, e-urednik, e-svetovalec, e-zmagovalec. Na korpusu Fidaplust sem za vse našete lekseme z iskalnim nizom e{-} + beseda našla od 1 do 3 zadetke. Za izbran leksem (**e-svetovalec**, iskalni niz e{-}svetovalec) sem našla samo en zadetek, vendar so v korpus vključena že malce starejša besedila, tako da mislim, da gre vseeno za precej pogosto uporabljen leksem, katerega uporaba se večja iz leta v leto. Leksem je enopomenski, pomeni spletnega svetovalca. E- je predponsko obrazilo, svet-ova-l-ec-0 pa besedotvorna podstava. Primer rabe: *»E-svetovalec vam prvi in edini svetuje preko spletnih strani. Naši strokovnjaki za pravo, odškodnine, zavarovanja, naložbe, investicije, posojila in leasing vam nudijo brezplačne informacije in vam tako prihranijo dragocen čas in denar.«* (<http://www.e-svetovalec.com/>)

4.8 Tvorjenke s področja storitev

Ljudje vse pogosteje naročujemo in nakupujemo preko spleta, zato ima že precej storitev spletne poslovalnice. Te so: e-lekarna, e-knjižnica, e-kavarna, e-knjigarna, e-cvetličarna, e-borza, e-podjetje, e-igralnica. V to skupino lahko vključimo še e-banko in e-trgovino, ki sta omenjeni že v prejšnjih skupinah. Za izbrani leksem **e-knjižnica** sem na korpusu, z iskalnim nizom e{-}knjižnica, našla 38 zadetkov. Je enopomenski leksem, ki pomeni spletno poslovalnico knjižnice, besedotvorno je sestavljen iz predponkega obrazila e- in besedotvorne podstave knjiž-n-ic-a. Primer iz besedila, objavljenega na internetu: *»E-knjižnice kot javno dostopne točke omogočajo enostaven, prost in brezplačen dostop in uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij, kar je pomemben prispevek k zmanjševanju digitalnega razkoraka.«* (<http://www.sen.sik.si/knjiznica-eknjiznica.html>)

4.9 Tvorjenke s področja elektronskih neumetnostnih besedil

Sledi skupina, ki vsebuje različna neumetnostna besedila v elektronski obliki, kot so npr. e-kritika, e-razprava, e-poročilo, e-študija, e-reklama, e-razglednica, e-čestitka, e-položnica. Z iskalnim nizom e{-}razglednica, sem za izbrani leksem **e-razglednica**, na korpusu Fidaplus našla 21 zadetkov. Tudi ta leksem je enopomenski in pomeni elektronsko poslano različico razglednice. Besedotvorna podstava je raz-gled-nic-a, predponsko obrazilo pa e-. Primer rabe: *»Pošiljanje e-razglednic z Luninega neta je resnično preprosto. Najprej izberi eno od 12 spodnjih kategorij, nadaljnja navodila sledijo...«* (<http://www.lunin.net/razglednice/>)

4.10 Tvorjenke s področja računalništva

Zadnja izbrana skupina novih e-tvorjenk pa so tvorjenke s področja računalništva. V to skupino sem uvrstila: e-forum, e-program, e-stran, e-točka, e-mesto, e-portal, e-strežnik, e-server, e-iskanje. Za izbran leksem **e-mesto**, sem na korpusu z iskalnim nizom e{-}mesto, našla 52 zadetkov. Pomen leksema je: spletno mesto, leksem je enopomenski. Besedotvorno je sestavljen iz predponskega obrazila e- in besedotvorne podstave mest-o. Primer rabe leksema: *»V sklopu projekta e-mesto želimo uporabiti informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) za izboljšanje življenja prebivalcev Mestne občine Velenje. V prvi fazi bodo potekali projekti na naslednjih področjih: e-učenje, e-zdravje in e-uprava.«* (http://www.umv.si/projekti_52.html)

Tabela 1: Pregled e-tvorjenk

Leksem	Število zadetkov
e-uprava	245
e-bančništvo	236
e-šola	167
e-trgovina	142
e-sporočilo	75
e-mesto	52
e-knjžnica	38
e-knjiga	37
e-razglednica	21
e-svetovalec	1

V zgornjo tabelo so vključene podrobneje obravnavane e-tvorjenke, ki si sledijo po pogostosti uporabe na korpusu Fidaplus. Najpogosteje uporabljeni leksem je e-uprava z 245 zadetki, najredkeje pa e-svetovalec z enim samim zadetkom. Iz tabele je razvidno, da so vsi ti leksemi precej pogosto uporabljeni, njihova uporaba pa se večja iz leta v leto, skupaj z uporabo računalnikov in interneta.

5 M-tvorjenke

M-tvorjenke so naslednji obravnavani tip novih tvorjenk. Njihov pomen je vezan na predponsko obrazilo m-, ki nadomešča pridevnik mobilno. M-tvorjenke so malo manj pogoste kot e-tvorjenke, saj sem na korpusu Fidaplus z iskalnim nizom m{-} našla 7613 zadetkov, izmed katerih sem izluščila le 9 ustreznih zadetkov, saj se veliko preostalih zadetkov nanaša na verigo trgovin. Ustrezni zadetki so tako kot v spodnji tabeli predstavljeni po pogostosti uporabe.

Tabela 2: pregled m-tvorjenk

Leksem	Število zadetkov
m-bančništvo	69
m-plačevanje	57
m-vstopnica	27
m-poslovanje	16
m-trgovanje	3
m-banka	3
m-internet	2
m-portal	1
m-storitev	1

Najpogosteje uporabljena nova m-tvorjenka je **m-bančništvo**. Na korpusu Fidaplus sem z iskalnim nizom m{-}bančništvo našla 69 zadetkov. Leksem je enopomenski in pomeni mobilno bančništvo. Sestavljen je iz predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave

banč-ni-štv-o. Primer rabe: »V posebnem poročilu raziskave RIS 2004 - mobilna telefonija je podrobno analizirano tudi m-bančništvo. Izkaže se, da namere za uporabo m-bančništva presegajo potencial e-bančništva.« (<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=652>) Naslednji leksem je **m-plačevanje**, za katerega na Fidiplus z iskalnim nizom m{-}plačevanje najdemo 57 zadetkov. Je enopomenski leksem, ki pomeni mobilno plačevanje oz. plačevanje preko mobilnega telefona. Leksem je sestavljen iz predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave plač-eva-nj-e. Primer rabe iz spleta: »Banke so v dilemi zaradi uvedbe m-plačil, saj obstajajo priložnosti za izkoriščanje, banke pa bi tako tvegale potencialno izkoriščanje njihovih obstoječih plačilnih sistemov, ugotavlja Juniper research.« (<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9184&db=333&parent=27>) Sledi leksem **m-vstopnica**, ki se na korpusu Fidaplus pojavi 27-krat (iskalni niz m{-}vstopnica). Pomeni vstopnico, kupljeno preko mobilnega telefona in je enopomenski leksem. Besedotvorno je sestavljen in predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave v-stop-nic-a. Primer rabe: »M-vstopnica je sistem, ki omogoča nakup in rezervacijo vstopnic za kinopredstave vseh kinocentrov in kinodvoran v Kolosejevem sistemu prek mobilnega telefona in je na voljo vsem Mobitelovim in Debitelovim GSM naročnikom in Mobiuporabnikom.« (<http://www.kolosej.si/vstopnice/m-vstopnica/>) **M-poslovanje** je še zadnji leksem m-tipa, ki se pojavi več kot desetkrat. Na korpusu Fidaplus sem z iskalnim nizom m{-}poslovanje našla 16 zadetkov. Zopet gre za enopomenski leksem, pomeni pa mobilno poslovanje oz. poslovanje prek mobilnika. Besedotvorna podstava je posl-ova-nj-e, m- pa je predponsko obrazilo. Primer rabe: »Laboratorij za m-poslovanje je bil vzpostavljen 11. 1. 2000. V njem raziskujemo in razvijamo prototipne rešitve m-poslovanja ter pripravljamo sestavine za izobraževanje o m-poslovanju.« (<http://ecom.fov.uni-mb.si/ecomSLO/Laboratoriji/m-poslovanje.htm>)

Ostali leksemi pa se na korpusu pojavijo manj kot desetkrat, vendar jih bom vseeno predstavila, saj njihova raba zagotovo narašča. Korpus Fidaplus namreč vsebuje besedila objavljena najkasneje leta 2006, od takrat pa se je uporaba mobilnih telefonov in njihova funkcionalnost močno povečala. Prvi izmed teh leksemov je **m-trgovanje**, za katerega Fidaplus najde 3 zadetke (iskalni niz m{-}trgovanje). Je enopomenski leksem s pomenom: mobilno trgovanje. Besedotvorna analiza: m- je predponsko obrazilo, trg-ova-nj-e pa besedotvorna podstava. Primer iz spleta: »Trendi e-trgovanja in m-trgovanja v 2013. Nove možnosti e-trgovanja v letu 2013 prinašajo nove izzive in čas je za resne in hitre prilagoditve.« (<http://www.sntlabs.si/blog/trendi-e-trgovanja-m-trgovanja-v-2013>) Naslednji

leksem je **m-banka**, za katerega na korpusu Fidaplus z iskalnim nizom m{-}banka prav tako najdemo le 3 zadetke. Je enopomenski leksem, ki pomeni mobilno banko oz. upravljanje bančnih zadev preko mobilnega telefona. Sestavljen je iz predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave bank-a. Primer rabe: »Mobilna banka mBank@Net je najsodobnejša bančna storitev, s katero lahko z mobilnikom v vsakem trenutku spremljate podatke o svojem finančnem poslovanju z Novo KBM in opravljate poenostavljena plačila, kjerkoli ste: v čakalnici, na letališču, pred večjim nakupom ...« (<http://www.nkbm.si/mbankanet>) Sledi leksem **m-internet** z dvema pojavitvama na korpusu Fidaplus (iskalni niz m{-}internet). Je enopomenski leksem, ki pomeni mobilni internet. M- je predponsko obrazilo, internet-0, ki ni razdeljen na morfeme, saj je prevzeta beseda, pa besedotvorna podstava. Primer rabe: »Mobilni internet omogoča dostop do interneta prek mobilnega omrežja, kjer koli in kadar koli! Ponujamo ti:« (<http://www.orto.si/ponudba/paketi-mobilni-internet/>) **M-portal** je nova tvorjenka, ki se na korpusu pojavi le enkrat (iskalni niz m{-}portal). Je enopomenski leksem, ki pomeni mobilni portal. Besedotvorno je sestavljen iz predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave portal-0, ki prav tako kot internet ni razdeljen na morfeme, ker je prevzeta beseda. Primer rabe: »Mobilni portal Planet Siol.net je dostopen na naslovu planet.mobitel.si. Naveden naslov vpišite v brskalnik mobitela ali pošljite SMS z vsebino PLANET na 1919. V povratnem SMS-u prejmete povezavo do mobilnega portala Planet Siol.net.« (<http://www.mobitel.si/Storitve/planet.aspx>) Zadnji leksem iz omenjenega tipa pa je **m-storitev**, ki se na korpusu Fidaplus pojavi le enkrat (iskan z iskalnim nizom m{-}storitev). Je enopomenski leksem, ki pomeni mobilno storitev. Sestavljen je iz predponskega obrazila m- in besedotvorne podstave stor-i-t-ev-0. Primer rabe iz interneta: »Mobilna storitev Abasms predstavlja tvojo bližnjico do banke. Omogoča ti mobilno poslovanje prek dveh osnovnih funkcionalnosti - ključne besede in SMS obveščanja.« (<http://www.akes.si/ponudba/mobilna-storitev-abasms>)

6 I-tvorjenke

Zadnji tip obravnavanih novih tvorjenk so i-tvorjenke. Njihov pomen je vezan na predponsko obrazilo i-, ki nadomešča pridevnika internetni in spletni. Na korpusu Fidaplus sem za omenjeni tip z iskalnim nizom i{-} našla 5933 zadetkov. Izmed njih se izbrala le 9 ustreznih zadetkov, ki sem jih razvrstila v spodnjo tabelo po številu zadetkov in v nadajevanju tudi podrobneje predstavila.

Tabela 3: Pregled i-tvorjenk

Leksem	Število zadetkov
i-net*	177
i-banka*	33
i-prevajanje	9
i-organizacija	6
i-agencija	5
i-uspeh	2
i-koledar	2
i-storitev	1
i-turizem	1

Leksema, za katerega sem na Fidiplus našla največ zadetkov, sta i-net in i-banka, ki pa se v celoti navezujeta na določeno banko, zato ju ne bom obravnavala. Naslednji po številu zadetkov je leksem **i-prevajanje**, za katerega na Fidiplus z iskalnim nizom i{-}prevajanje najdemo 9 zadetkov. Je enopomenski leksem, ki pomeni internetno, spletno prevajanje. Sestavljen je iz besedotvorne podstave prevaj-a-nj-e in predponskega obrazila i-. Primer rabe leksema: »Bonitetni razredi razred A redni plačniki, ki s podjetjem ICOM D.O.O. sodelujejo na več področjih (i-organizacija, i-agencija, i-prevajanje) ali redno naročajo storitve preko spletnega portala i-prevajanje, z možnostjo naročanja brez limita za izdane račune.«² Naslednji leksem je **i-organizacija**, ki ima na korpusu 6 pojavitev (iskalni niz i{-}organizacija). Leksem je enopomenski in pomeni internetno, spletno organizacijo. Besedotvorno je sestavljen iz predponskega obrazila i- in besedotvorne podstave organ-iz-a-cij-a. Primer rabe: »I-ORGANIZACIJA obsega vse dejavnosti, ki jih vključuje produkcija kakršnega koli javnega ali internega dogodka, pri katerem se računa z udeležbo neposredno povabljenih ali pa se želi zagotoviti širše občinstvo (javnost).«³ Naslednji obravnavani leksem je **i-agencija**, ki ima na korpusu Fidiplus 5 pojavitev. Leksem je bil iskan z iskalnim nizom i{-}agencija. Gre za enopomenski leksem s pomenom internetna, spletna agencija. Sestavljen je iz predponskega obrazila i- in besedotvorne podstave agenc-ij-a. Primer rabe iz spleta: »Razred B redni plačniki, ki s podjetjem ICOM D.O.O. sodelujejo tudi na drugih področjih (i-organizacija, i-agencija, i-prevajanje), oziroma redno naročajo storitve preko spletnega portala i-prevajanje z možnostjo naročanja v okviru dogovorjenega limita za izdane račune.«⁴ **I-uspeh** je naslednji obravnavani leksem, za katerega na korpusu Fidiplus z iskalnim nizom

2 Primer je iz korpusa Fidiplus, kjer povezava poteče, ko se uporabnik odjavi, zato vir ni naveden.

3 Primer je iz korpusa Fidiplus.

4 Primer iz korpusa Fidiplus.

i{-}uspeh najdemo 2 zadetka. Gre za enopomenski leksem s pomenom internetni, spletni uspeh, ki je sestavljen iz predpanskega obrazila i- in besedotvorne podstave uspeh-0. Primer rabe iz interneta: »Še pred časom so mnogi napovedovali svetovni e- oz. i-uspeh gospodarstva in del tega naj bi bilo tudi internetno nakupovanje.«⁵ Prav tako 2 zadetka na Fidiplus najdemo za leksem **i-koledar**, iskan z iskalnim nizom i{-}koledar. Leksem je enopomenski in pomeni internetni, spletni koledar. Sestavljen je iz predpanskega obrazila i- in besedotvorne podstave koled-ar-0. Primer rabe: »I-koledar znan tudi kot internetni koledar ali iCal, je oblika delitve podatkov v koledarju preko interneta. Določene dogodke v koledarju lahko selektivno pošiljate drugim uporabnikom s pomočjo oblike iCal.«⁶ Sledita še 2 leksema, ki se na Fidiplus pojavita le enkrat. Prvi tak leksem je **i-storitev** (na Fidiplus iskan z iskalnim nizom i{-}storitev), ki je enopomenski leksem in pomeni internetno, spletno storitev. Besedotvorno je sestavljen iz predpanskega obrazila i- in besedotvorne podstave stor-i-t-ev-0. Primer rabe v besedilu: »Ponudniki i-storitev.«⁷ Naslednji in hkrati zadnji takšen leksem pa je **i-turizem** (iskalni niz i{-}turizem, 1 zadetek), ki je prav tako enopomenski, pomeni pa spletni, internetni turizem. Besedotvorno je sestavljen iz predpanskega obrazila i- in besedotvorne podstave turiz-em-0. In še primer rabe: »V tej kolumni ste pred časom lahko prebrali, da imamo v Sloveniji velik problem zaradi neizkoriščenosti svetovnega spleta v turistične namene. Očitno bodo slovenski turistični delavci zadnji, ki bodo ugotovili, kaj v resnici prinaša e- oziroma i-turizem.«⁸

7 Sklep

Iz napisanega je razvidno, da se je v slovenskem jeziku ustalilo že precej novih tvorjenk. Najbolj razširjene so tvorjenke e-tipa, saj se jih na korpusu Fidaplus pojavi največ (286). Sledijo jim tvorjenke m- in i-tipa, ki imajo že precej manj pojavitev, vendar se bo verjetno število tvorjenk vseh tipov iz leta v leto večalo, skupaj z uporabo interneta in mobilne telefonije, kar je razvidno iz statističnih podatkov. Večina gradiva je črpanega iz

5 Primer iz korpusa Fidaplus.

6 Primer iz korpusa Fidaplus.

7 Primer iz korpusa Fidapus.

8 Primer iz korpusa Fidaplus.

referenčnega korpusa Fidaplus, kjer so objavljena besedila, nastala med letoma 1999 in 2006. E-tvorjenke so razdeljene v deset kategorij, in sicer: tvorjenke s področja elektronske komunikacije, tvorjenke s področja spletnega trgovanja, tvorjenke s področja spletnega bančništva, tvorjenke s področja spletnih obrazcev, tvorjenke s področja elektronskih časnikov in knjig, tvorjenke s področja izobraževanja, tvorjenke s področja poklicev in poimenovanj za osebe, tvorjenke s področja storitev, tvorjenke s področja elektronskih neumetnostnih besedil ter tvorjenke s področja računalništva. M-tvorjenke niso razvrščene v kategorije, saj je na Fidiplus le 9 ustreznih pojavitev, zato so vse predstavljene. Prav tako so pojasnjene vse i-tvorjenke, saj jih je še manj kot m-tvorjenk, Fidaplus namreč beleži prav tako 9 ustreznih pojavitev, izmed katerih sta dve vezani specifično na določeno banko, zato je obravnavanih le sedem. Omeniti je potrebno še, da korpus Fidaplus glede obravnavanih novih tvorjenk že malce zastarel, saj nove nastajajo skoraj vsakodnevno, tako kot se večja uporaba spletnih in mobilnih medijev.

8 Viri in literatura

Nataša LOGAR BERGINC, 2004: Nove tehnologije in nekateri nesistemiški besedotvorni postopki. *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem / Mednarodni simpozij Obdobja 22 - metode in zvrsti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete. 121—132.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2003: Besedotvorna tipologija novonastalega besedja s področja mobilne telefonije. *Slavistična revija* 51/posebna št. (jun. 2003). 105—118.

Ada VIDOVIČ MUHA, 2011: *Slovensko skladiščno besedotvorje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

<http://www.ris.org/> (Dostop: 3. 9. 2013)

www.fidaplus.net (Dostop: 3. 9. 2013)

http://www.ris.org/c/278/O_projektu/ (Dostop: 3. 9. 2013)

http://www.ris.org/db/26/9530/Novice/Svetovni_splet_/ (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=8722&parent=13> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9681&parent=26&p1=276&p2=285&p3=1354&p4=1351&p4=1359&id=1359> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.komunikat.si/2011/01/pisanje-besedil/> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.izimobil.si/Poslovanje-e-trgovine/Splo-ni-pogoji-poslovanja-e-trgovine> (Dostop: 3. 9. 2013)

http://www.ris.org/db/13/9754/RIS_poro%C4%8Dila/E-ban%C4%8Dni%C5%A1tvo_2009/?&cat=705&p1=276&p2=285&p3=1318&p4=1357&id=1357 (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://europedirect.pina.si/index.php/sl/component/content/article/629-e-uprava-se-izboljuje-vendar-dravljanjani-elijo-ve.html> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.mladinska.com/knjige/e-knjige> (Dostop: 3. 9. 2013)

http://www.lu-rogaska.si/350/E_sola.aspx (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.e-svetovalec.com/> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.sen.sik.si/knjiznica-eknjiznica.html> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.lunin.net/razglednice/> (Dostop: 3. 9. 2013)

http://www.umv.si/projekti_52.html (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=652> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.ris.org/index.php?fl=2&lact=1&bid=9184&db=333&parent=27> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.kolosej.si/vstopnice/m-vstopnica/> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://ecom.fov.uni-mb.si/ecomSLO/Laboratoriji/m-poslovanje.htm> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.sntlabs.si/blog/trendi-e-trgovanja-m-trgovanja-v-2013> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.nkbm.si/mbankanet> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.orto.si/ponudba/paketi-mobilni-internet/> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.mobitel.si/Storitve/planet.aspx> (Dostop: 3. 9. 2013)

<http://www.akes.si/ponudba/mobilna-storitev-abasms> (Dostop: 3. 9. 2013)

Priloga: Seznam obravnavanih leksemov

e- 'eletronski, spletni'

e-bančništvo 'elektronsko, spletno bančništvo'

e-knjiga 'elektronska, spletna knjiga'

e-knjižnica 'spletna knjižnica, spletna poslovalnica knjižnice'

e-mesto 'spletno mesto'

e-razglednica 'elektronska različica razglednice'

e-sporočilo 'elektronsko sporočilo'

e-svetovalec 'spletni svetovalec'

e-šola 'elektronska oblika šolanja'

e-trgovina 'elektronska, spletna trgovina'

e-uprava 'elektronska, spletna uprava'

i- 'internetni, spletni'

i-agencija 'internetna, spletna agencija'

i-koledar 'internetni, spletni koledar'

i-organizacija 'internetna, spletna organizacija'

i-prevajanje 'internetno, spletno prevajanje'

i-storitev 'internetna, spletna storitev'

i-turizem 'spletni, internetni turizem'

i-uspeh 'internetni, spletni uspeh'

m- 'mobilni'

m-bančništvo 'mobilno bančništvo'

m-banka 'mobilna banka, upravljanje bančnih zadev preko mobilnega telefona'

m-internet 'mobilni internet'

m-plačevanje 'mobilno plačevanje, plačevanje preko mobilnega telefona'

m-portal 'mobilni portal'

m-poslovanje 'mobilno poslovanje, poslovanje prek mobilnega telefona'

m-storitev 'mobilna storitev'

m-trgovanje 'mobilno trgovanje'

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 27. septembra 2013

Karmen Ševerkar